

496181

A' BETSI

MAGYAR KURIRNAK

NEGYEDIK ESZTENDEJE.

1790.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ja;
 rólla
 Ezen elz
 elza és

Írtatott Ezerötvenötödik Számban. Budapestban
 a Magyar Kurirnak Helyettesítője által

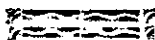
A' Halál !!)
S' Az idő !!) mindent változtat és emélt,

A' ROMAI TSASZÁRI ÉS AP. KIRALYI FELSÉG
NEK KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indult BÉTSBŐL Pénteken a Januáriusban 1790.

Lalsan *Deves*; meg- áll egy szóra! — mi van
ma? Ma az Új esztendőnek első napja. El-
múlt az 1789- dik esztendő; el- múltának ezzel a'
Iérfiui Nemnek sok 100 virágzó tagjai. El jött az
1790 dik esztendő; de nem olly nagy pompával,
mint máskor — csak gyalog — Diákoson — le- füg-
geltett szaporú éhes ortzával. Mit beszél? mit
ígér? edgyet sem szól, csak a' fejét csóválja; de
szeméből ki- lehet nézni, hogy magát az ő rólla
irandó *Historikusok* előtt, előre szégyenli. Ezen esz-
tendő szinte a' szülésnek fájdalmáig viselős és

terhes — mit szüljön? senki sem tudja; de szül rövid órán!! — Mig azért kedves *Deresem*, ezen szomorú Ortzájú 1790 dik esztendőnek szülendő magzatjáról valami bizonyos tudnánk, lépjél a' jobb-láboddal előre, ugordj mind a' négy körmödre, vidd az első *Magyar Kurirt* a' maga szülötte földre, hogy a' maga Nemzetének 's vér szerint való jseleke eténel, a' maga Olvasóinak 's jól-tévoinek egy szerentsés bódog esztendőt kívánhassan. — Ezt eddig a' nyeregből bezéllé a' Kurir,

Lásjuk mi van a' Hirtáskában.

Az Ujj-esztendő Bétsbe *Paraplival* és *Parafollal*, árnyék és első ellen való eszközökkel, egy nyári vászon-magyaró-gagyában lépett-bé. Eddig az Ujj-esztendők farkas-bőr-bundát hoztanak magokkal; ez a' mostani esztendő azt tselekszi, a' mit a' nagy Fejedelmek: idegen Név alatt jár, mintha nem is ő volna; a' nyár' állortzáját öltözte magara. Szomorú *Fársángat* hozott az *Hymen* fákjáját gyujtandó *Diánna* Sergebéli Szüzekre; mivel az előtte elment 2 háborgós esztendők a' gyáizos Özvegyeknek számát meg-szaporították, az ifju Fértiui Nemnek virágát le-szedték, és oh fájdalom! magokkal el-vitték. — Egy vásott éfz-kerekü Politikusnak ez előtt 5 esztendővel tett számvetése szerint, már akkor 25 és egy harmadrész fejer személy jut vala minden Fértiura Európában; hát most hány juthat egynek? A' Székely földén találtatnak a' harmad ideji szerentsetlen tsatázás után olyan fauk-is,

hol

hól nintsenek 10 hafza vehető férfiak; de ha vólnának-is, táborban vagynak; hozzák az Égek vízfza szerentsésen.

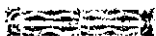
Minden ezteendő vagy szerentsés, vagy szerentsétlen, vagy sem szerentsés, sem szerentsétlen, vagy mind szerentsés, mind szerentsétlen — azt mondják a' Testetlen dolgokon feljüll okaskodók, hogy az Ördög sem elég okos arra, hogy ezen 4 történeteken kívül 5-diket találhassan valamely dologban. — A' Magyar Kurirt én jól esmérem; ő koránt sem olyan *Filofofus*, hogy tsak az éfzben lakó testetlen dolgok' képezlődésében gyönyörködnek. Ő — *dextra tenet Calaman manu tenet altera vitrum*. — Ő egy testes dolgokat szerető állat, szereti a' Budat borral tölt poharat, szereti a' fegyvert, jó Paripát, szép Léánt — a' 2 fariutos tallért; azért nem-is meflekedik azon, hogy ő itt 7-dik történetet találhassan, hanem tsak azt itéli, hogy ezen ezteendő vagy ugyan szerentsés, vagy ugyan szerentsétlen léfzen. Én most hozzfzoston nem beszélek — azt gondolhatná valaki, hogy egy böybezfédü vén Afzfzony vagyok; hanem tsak azt mondom, a' mit *Laudon* mondott a' napokban egy nagy Urnak: ennek meg-érésére nagyon öreg vagyok; de amannak meg-érésére igen ifju; mindent meg nem érünk; de minden jót reménylhetünk.

Ő Felsege már a' maga nyavallyáiból kezdett jobban lenni; a' fő Hertzeg és H. Afzfzony pedig frifsen vagynak: a' fő Hertzeg a' héten vadáfzni vólt, és nevezetesen 2 vad kant lött, a' *Kurir*-is ett a' fo-

Jér Hattyuban belölte. Lönis tud a' mi Korona alá következő Hertzegünk! — H. *Kóburgnak* tudófitása szerint, a' Sept. 22-dikén tett *Rimniki* győzedelemben magokat különösen ki-mutatott vitézek közzül arany és ezüst emlékeztető pénzt kaptanak: 1 a' *Kaunitz* Seregéből, 1 az első Székely Regimentől, 5 a' *Lövenoroktól*, 3 a' Tsászárság Húzárok, 6 *Barkó*, 1 a' Székely Húzárság, 3 az Agyuzók, 1 a' szekerek mellett, mind öfve 21 arany pénzt nyertenek. — 1 a' Tsászárság Seregétől, 1 a' *Toskána Károl*, 3 *Kaunitz*, 1 *Pellegrini*, 10 az első Székely Seregéből, 86 a' *Löven*, 36 a' Tsászárság Húzárság, 56 a' *Barkó* Húzárság, 39 a' Székely Húzárság, 29 az Agyus seregbéli, 1 az *Arnotak* Seregéből; és így mind öfveze 266 emberek kaptanak ezüst emlékeztető pénzt, mely az Udvari Német Ujságban így vagyon. Számláld-felhány Magyar van itt. — Egy Bétsi Szabó Mester ember 53 Magyar Köntöft készített az Uj-esztendőre, melyből csak 3 maradt Bétsben, mind Magyar-országba vitték. Az igaz Magyar nem szégyelli a' maga Köntösét, 's Nemzetét; ez az első Köntös a' föld gollyóbifán.

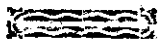
Hertzeg *Kóburg* tudjuk hogy Bukarestben vagyon 6 Batation gyalagsággal, a' *Barkó* Húzárság seregének is *Stabja* ama vitéz Oberster *Képiró* (Urral itten fekszik, a' többi Húzárság pedig körül belöli a' falukban vagynak szálláson, és miölta az idő szelidülni kezdett, csak nem *Gyurtszig* mennek patrolérozni, és mindenkor foglyokat és prédát hoznak. Azt gondoltuk, hogy Oláh-országban a' *Kanáhan* léjjet mézzel folyó földjére jutunk; azou-
ban

ban azon kis-nyereségünköt is, (írja a² Levelező) mellyet *Moldvában* szerezhettünk, itt kellatik hagynunk; mert mindent három árrán kell fizetnünk, oly nagy itt a² drágaság. A² mi kedves Vezér Hercegünk *Kóburg* a² héten kapta az Orosz Tsáfszárné-tól egy Briliántos kardot, mely csak 35000 Rubelre betsültetik. — A² Bétsi Udvari Német Ujság-Levelekből is láthatjuk, a² *Szebeni* Ujság után, hogy Oláh-országban olly drágaság vagon, hogy még pénzen sem kap az ember mindent a² mit akar. — Itt a² mi népünk kezdett nyavallyásodni, és a² mint egy *Brassai* tegnapi érkezett Levélből értjük, hogy ezen nyavallya Erdélybe ne vándoroljon, már szükséges rendelés vagon téve. *Brasó* körül pedig 3 faluk bé-zárva lenni mondotnak.

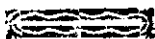
Miskóltz 19. Dec. „ Tegnapi és tegnapi előttől fogva itt 52 kardal meg-terhelt szekerek menének keresztül, mellyek *Pesfiről* jöttek, és az Orosz Tábor számára vitetnek. A² szénás és zabos szekereknek számát, mellyek itt vitetnek keresztül, ki tudná-meg különbb különbb *Vármegyék* nem lehetne meg-által számlálni! az olly véghetetlen sok. Csak a² héten 700 zabbal terhelt szekerek menének *Ketskemét*-felé innen, hát még más szükséges *Tábori* eszközökkel.

Gróf *Kollorédó* és G. *Mitrovszhi* Fegyvertármesterekké tétettek. — Feldmarfal-Leutenant *Thige* fizetés mellett nyugodalomra tétetett. — *Bulgakov* a² *Konstántzinápolyi* Orosz Követ Bétsbe meg-érkezett, — Ezen hónapnak vége-felé váratik *Erdély*

fő Hertzeg Alfzornynak Izerentsés szülésének órája. — Az ugy nevezett *Bétsi* Egyházi Ujság a' múlt Pénteken meg-holt, és ma el temettetett. — M. Gróf *Teleky Lajos* Ur ő Nagysága, az Erdélyi Kormány széken eddig volt Tanáts Ur, a' Királyi Táblának Prae-felsévé tétetett Erdélyben. — Lengyel-ország 10-dik Nov. fogva szüntelen tartya a' gyűlést, és itt minden eleven akar lenni. — Egy Nagy Szakáts Sententziát tett tegnap egy nagy *Tsukának* fejére, 's azt mondá, hogy nem váraozik a' nagy böjrig vele, hanem addig el-készíti tormás lére; én pedig azt mondom, hogy ez az Ujság, semmit sem ér — többet máskor. (az Innepek fojztottak meg a' tudósittásoktól.)

Díszet 21. Dec. — Ezen Szala-Vármegeyéből egyébb ujsággal nem szolgálhatok az Urnak, hanem hogy szükség és drágaság van, a' kétfzeres gabonának 3 forint, a' tizta búzának Köbli 4 forintra hágott. Tavafzi pedig vékonyan termett, kivált a' zab a' Balaton mellett tsak ugy termett, hogy a' K. Magazinumba bé-kellert adni, és így magva szakadván, lokan a' jövő Tavafzan semmit sem vethetnek. A' bornak akója a' Balaton mellett 3 forintra reá hág, szük termése lévén. Tapolya mező Városban egy öreg özibe tsavarodott Leány, Apátza életet akarván élni, a' Város közepén egy kis házatskában egyedül lakott, ifjuságában Papoknál szolgált, szolgálatyával egy kevés pénzt gyűjtött, öregségére abból kívánuvan élni, a' Gonofztévök ezen hónapnak az elein éttzaka rája ütöttek, mind a' két kezén az ujjai között kés-sel

sel fel-hasogatták, kezét 's fejét keresztbe ölvve metélték, a' száját Sellyem keszkenővel bé-dugták a' pénziért vallatták, annakutánna mind a' Júhnak, a' nyakát késsel keresztül izurdalták, pedig pénzt se kaptak nálla, mivel másnál tartotta, a' gyilkos még ki-nem tudódott, (félő a' magános élet) *Néró* Tsálsár idejében a' Keresztények nem szenvedhetek nagyobb mártíronságot mind ezen öreg Leány. Di-znót a' Tolvajok miatt már nem lehet tartani, főkástul el lopják, a' Kanászokat le-vágják, nyárlon meg sütik, farkas Gúzsba teszik, a' szarvas máhát a' legelőről még az Istálókból és Udvarokról is el-lopják, Házokat, padlásokat, pintzéket fel-török, és ha az előbbeni büntetés Syflemája újra nem állittatik, több lesz a' Gonosz-tévő mind a' jó. Tsak ilyenek nálunk a' hírek.

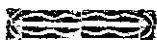
BCU Cluj Central University Library Cluj

Tudósítások, és Tudományt illető dolgok.

Egy Hazájának, Nemzetének és felekezetének öröme és ditséretére szolgáló tanult ifjú Ur, kit az idegen Nemzetbéli irigység is így szokott nevezni: *Ein rechtschaffener Unger!* mindenkor meg-érdemli, hogy a' Nemzet *Magyar Kurirja* arról egy ket szó részre hajlás nélkül való emlékezetet tégyen. Ilyen Tanult és magát a' Tudósok Társasága előttis meg-külömböztetett Magyar ifjak tértenek fokon vizsgálza az idén az idegen Tanuló műhelyekből Hazánkba. Ilyen vala a' többi között N. Batzoni Doktor *Intze Mihály* Ur, kit Hazáján kívül-is érdemes hivatallal kén-

kénáltak; Illyen Doktor *Palotska Josef* Ur, kit a Pesthi nagy érdemü Doktori Kar a' Gróf *Jankovits* Ur nyavallyájáról tartott Doktori Tanács-tartásra méltoztatott. Illyen Doktor *Mátyut* Ur, ki Gróf *Torotzkai* Ur Udvara Doktorjává lett; Illyen legközelebb Doktor *Bartok Josef* Ur, egy tanúlt Magyar ifju Ur, ki nem régiben Bétsben nagy ditsérettel Doktoráltatván, nem sok idő múlva a' maga Nemzetének hasznos szolgálatjára fog lenni. Ezen mingyárt itt nevezett Doktor Ur nem tsak Tudományával, mellyet Nemzete ditséretére végzett; hanem jó-szívűségire és Hazafiságára nézve-is magát sokoktól megkülömbözteti: már pedig a' *Kurír* előtt a' jó embert a sziv, Nemzetbéli embert pedig a' Hazafiu buzgó indulat tsinálja; ki azt a' földet, melyből teliét vette szerezti; azt a' Nemzeti vért, melyből vére eredett nem utálja; sőt azt a' honnan vette, minden órában vízfzja adni kész. — Vagyon Erdély országában már most, a' hazamenendőkkel edgyütt több 50 tanúlt és érdemes Orvos Doktornál. Én azt kívánom az én Kedves Olvasóimnak, hogy ezen bé-állott 1790-dik esztendőben ezekre edgyikre se legyen szükségek; inkább ingyen adjunk ezeknek mindent, hogy tiszteltesen élhelsenek; mivel a' mi egészségünk helyre állításának sok nyomorúságot szenvedett eszközei. Rossz eszközök, de szükségelek.

A' ritkább Magyar Igéket magába foglaló kised szótár, sokaknak kérésekre meg-egyenzelve, bővit.

ve, 's az A. B. C. rendi-szerint új formába szed-
ve, megint ki-fog adatni.

Ki-ki által láttya, minémü gyarapodást várhat
az illy munkából a' Nyelv, könnyebbséget pedig
az Író, ha azt, a' mit homlok irásúl vifel, na-
gyobb tökéletességre viheti. Kérettetnek azért mind
a' két Hazánk' érdemes Fiai, hogy azon még eddig
mások előtt idegenebb szabású, 's értelmü igéket —
mellyek helyenként Magyarabb Vármegyeyekben,
's székeinkben számossan találatnak; értelmeket, 's
a' vélek való élésnek módját rövideden fel-jegyez-
vén, szabad Postán Kátsára egy két holnap alatt
ne sajnálják meg-küldeni a' Szerzőhez

BCU Chuj Central University Library
Szabó Dávidhoz.

Szól a' Magyar Kurir.

A' kik a' *Kurirért* pénzt küldenek-fel, a' Levél
hátára el-múlhatatlanúl irják-fel, pro *Magyar Ku-
rir*, és más Ujságokért való pénzt sem a' *Kurir* Író-
jához, sem a' Posta-Hivatalra, a' mi már meg-irt
Titulusunk alatt, a' mi pénzünkhöz ne zárjának;
mert nekünk a' *Kuriron* kívül más Ujsághoz semmi
közünk, és az effélék által okozható zavarodáso-
kat el-kivánnyük kerülni. — A' Kurirnak esztendei
árra 11 n. forint. A' pénzt erga recepisse küldjék.

Tudófsítás szóról szóra. A' Németek még mándéddig szükölködtenek egy olyan Könyv nélkül, mely által a' Hivatalbéli személyeknek minden szóbeli fogyatozások rövideden ki-pótaltathasék. Most egy Tárfaság állott-fel, mely ezen Könyvet el-készítette; és a' Publikum' kezébe adni kívánja. Ezen Könyv, a' *Sonnenfels* Ur Németsege-szerint, a' nyelvnek *Grammatikai* egyenlőgére tanítja a' Hivatalbéli személyeket; mely a' maga Nemében egy hasznos Könyv, a' nyelvet tanulókra nézve: Nevezetesen a' Német nyelvén munkálódó Hivatalbéli személyekre nézve. Ezen Könyv rész-szerint készítettett azokra az idegen Nemzetbéli Tisztviselőkre nézve, kik a' Német nyelvvel más nyelv segittsége által esmerkednek; azért ezen Tárfaség szükségesnek tanálta ebben a' Világosítáfokat Deák nyelven tenni. Ki-adattatik ezen Könyv előfizetésre; azért a' kik ezt meg-szerezni akarják, azok Jan. 15-dikéig 1790-ben 1 for. 30 krt. küldjenek Bétsbe az Ifjú *Gréfer Könyvároshoz*, vagy pedig a' *Politische Kodexben* meg-nevezett Collectoraknál tegyék-le. — A' Posta-mester Urak-is kéretnek, hogy 10 pro Centó jutalam mellett a' pénzt ezért a' nevezett Könyvároshoz Januáriusnak végéig fel-küldeni ne-terheltsének.